

μεῶν των, εἰς τρόπον ὥστε νὰ πεισθῇ ἡ Πολιτεία, καὶ διὰ νόμων εὐεργετήσῃ τὴν νεολαίαν, ὡλοῦσα αὐτὴν εἰς κάθε ἠθικὴν καὶ Πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ ἀνατροφήν, ἀποτρέπουσα ταύτην ἀπὸ πάσης φαυλότητος, ἀπαγορεύουσα δὲ ἀδύτητων νόμων, τὴν φοίτησιν τῶν νέων εἰς κέντρα ἐξαχρειωτικὰ καὶ διεφθαρμένα, ἐνθα κτερογάσσεται ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν, καὶ ἡ χαλάρωσις τῶν ἠθικῶν συνεισθημάτων, ἀποτρέπουσα οὕτω αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς **Πρωϊμοῦ Ἀληθείας.**

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Β.

Καίτοι θεωροῦμεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, περὶ τὸν νὰ ἀποδείξωμεν τὸ ἔμφυτον τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, κρίνομεν ὅμως ἐπιναγκες νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς μίαν ἔνστασιν ἣτις μᾶς προβάλλεται μὲ κάποιαν σοβιρότητα, ὑπεστηρίχθη δὲ καὶ ὑποστηρίζεται ὑπὸ τινων σοβαροφανῶν ἐπιστημόνων. Ἡ θρησκεία, λέγουσι, εἶναι ἐπίνοια ἀνθρωπίνη. Οἱ εἰς τὰ διάφορα κράτη ἡγεμόνες διὰ νὰ χαλιναγωγήσωσι τοὺς λαοὺς των, εὔρον τὴν θρησκείαν ὡς **τι μορμολύκειον.** Ἀφ' οὗτος ὅμως ἡ ἀνθρωπότης, χειραφετηθεῖσα ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δεισιδαιμονίας, ἀνιψώθη καὶ ξῆ πλέον, ἀναπνέουσα τὸν πνευματικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας, θεωρεῖ καθῆκον, κατὰ φυσικὸν λόγον, νὰ ἀποβάλλῃ τὴν θρησκείαν ἣτις δυνατὸν κατὰ τὴν νηπιώδη κατάστασιν νὰ ἦτο χρήσιμος, σήμερον ὅμως καθίσταται ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς σταδιοδρομίαν. Ὡς βλέπομεν, ἡ ἔνστασις αὕτη φέρει κάποιαν σοβαρότητα καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς θρησκείας θεωρεῖται ὡς ἀκαταμάχητον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν των. Ἄλλ' ὅς ἴδωμεν κατὰ πόσον δύναται νὰ σταθῇ ἡ ἔνστασις αὕτη. **Ἡ θρησκεία ἐπινόημα ἀνθρώπινον!** Ἡ θρησκεία **φαινόμενον καθολικόν,** ἀπαντῶμεν ἡμεῖς. Ἡ θρησκεία εἶναι ὅμως **δημιούργημα τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων χάριν τῶν λαῶν των!** μᾶς ἀπαντῶσιν οὗτοι. Ἄλλ' ἐὰν ἡ θρησκεία εἶναι καθολικὸν φαινόμενον, ἐὰν ἀναφαίνεται εἰς ὅλα τὰ κράτη, ὅσον καὶ ἐὰν εὐρίσκωνται εἰς τὴν πλέον νηπιώδη κατάστασιν, ἐὰν τὰ κράτη ταῦτα εὐρίσκωνται κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων μέχρι τοῦ σημείου, τὸ ἐν νὰ μὴ γνωρίζῃ τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἐτέρου, πῶς μᾶς παρουσιάζεται τὸ καταπληκτικὸν τοῦτο φαινόμενον, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες διαφόρων λαῶν,

διακεκριμένων μεγάλως καὶ κατὰ τὴν νοστοριάν των, νὰ ἐπινοῶσι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα; Μήπως τοῦτο εἶναι πρεῖδὸν κάποιας ἐμπνεύσεως ἀναδυομένης ἐκ τῶν κεφαλῶν τῶν ἐκάστοτε ἡγεμόνων; ἢ εἶναι ἡ φέρεσις κατόπιν μεγάλης συνεδρίας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων τῶν Ἰνδῶν, Σινῶν, Ἑσκιμῶν, Κάρφων εἰς τὴν πόλιν Χ. καὶ κατὰ τὸ ἔτος Χ, καθ' ὅσον ἡ ἱστορία δὲν μᾶς ἀναφέρει τὸ τοιοῦτον; Ἴδου εἰς ποῖα παράλογα συμπεράσματα μᾶς ὀδηγεῖ ἡ παραδοχὴ τῆς ἀνωτέρω γνώμης. Βεβαίως τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι κατὰ τὴν νηπιώδη κατάστασιν τῶν λαῶν, κατὰ τὴν ὁμοίαν τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἦτο τὸ κυριαρχοῦν καὶ ἀπερροφα πᾶν ἄλλο συναίσθημα καὶ ἦτο ὁ ὀδηγὸς ἐκάστης κοινωνικῆς ἐκδηλώσεως, οἱ ἡγεμόνες διὰ τῶν σοφῶν των ἐξεμετάλλευσαν τὸ φύσει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἐνυπάρχον θρησκευτικὸν συναίσθημα χάριν ἰδίων σκοπῶν.

Καὶ ἐὰν τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἀνωτέρω ἐνστάσεως εἶναι παράλογον, γελοῖον εἶναι καὶ τὸ δεύτερον μέρος· τὸ νὰ θεωρῆται δηλαδὴ ἡ θρησκεία ἀναγκαία μόνον διὰ τὴν νηπιώδη κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος, περιττὴ δὲ διὰ μίαν ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν.

Τὰ πράγματα τοῦλόχιστον μᾶς παρουσιάζουσι τὴν θρησκείαν κυριαρχοῦσαν καθ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς διακυμάνσεις ἐκάστου λαοῦ. Παρατηροῦμεν ὅτι οἱ σοφοί, οἱ ἐπιστήμονες ἐκάστου ἔθνους, ὡς οἱ ἀληθεῖς ἀντιπρόσωποι τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐκάστης περιόδου τῆς σταδιοδρομίας ἐκάστου ἔθνους, οὐδέποτε ἠρηγήθησαν τὴν θρησκείαν των, οὐδέποτε ἐθεώρησαν ταύτην ὡς παιδαριώδη δεισιδαιμονίαν. Ὅλοι οἱ σοφοὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους μέχρι τοῦ σήμερον ἔδισον ἐθεώρησαν τὴν θρησκείαν ὡς φυσικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο ὑπεστήριξαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλευθεριάζοντες ἐπιστήμονες Ρουσσώ, Κουζέν, Μοντασκιέ, Ἰούλιος Σιμών, Ζανὲ καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι ἀποδεικνύουσι ὅτι οἱ διάφοροι λαοὶ πάντοτε ἐθεώρησαν τὴν θρησκείαν των ὡς τὸν πολυτιμώτερον πνευματικὸν θησαυρόν. Τοῦτο δὲν θὰ συνέβαινε ἐὰν ἡ θρησκεία ἦτο **ἐπινόημα ἀνθρώπινον,** ἔξωθεν ἐπιβεβλημένη **διὰ τῆς βίας.** Ἀπεναντίας ἡ ἱστορία μᾶς παρουσιάζει τὸ ἐξῆς βαρυσήμαντον. Ὅτι **διὰ τῆς βίας** ἐξέβληθη ἡ θρησκεία, εἰς στιγμὴν **παραπροσύνης πνευματικῆς,** ὡς τὴν ἀπεκάλεσεν ἡ ἱστορία, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀναφανῇ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

—ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἐτέλεσαν μετὰ Χριστιανικῆς σεμνότητος τὴν ἐπέτειον Ἀυτῆς, ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐνωσις Νέων Πατρῶν. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης κ. Ἀντώνιος καὶ αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαί. Ἡ προσέλευσις τῶσιν τῶν κηδεμόνων τῶν νέων, ὅσων καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου ἦτο ἀρκούντος ἰκανῆς.

Ἐχομεν δὲ ἑλπίδος ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ θά ἐνισχυθῆ ἰσχυρῶς ἐν τῷ ἔτιον, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ ἐν κεντρῷ πλουσιωτέρους καρπούς. Κατ' αὐτὴν καὶ μετὰ σύντομον λογοδοσίαν τοῦ κ. Προέδρου παρήλασαν πρὸ τοῦ θύματος οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁμίλων οἵτινες ἐξῆλθον μετὰ ἰδιαζούσης προσοχῆς καὶ χάριτος τὰ τῶν ὁμίλων των. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Πανιερώτατος Μητροπ. λίτης μας, κ. Ἀντώνιος μετὰ συγκινητικοῦ λόγου ἠλόγησεν τὸ ἔργον τῆς ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐνώσεως νέων Πατρῶν, εὐχρηθὲς ἔμνησεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς. Καὶ οὕτω ἡ τελετὴ ἐληξεν μὲ τὰς ἱερωτέρως τῶν ἀναμνήσεων.

—ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΑ ΙΕΡΟΥΡΓΟΥΝΤΑ

«Δὲν τὸν ἐφέραμε διὰ νὰ μᾶς βάλῃ λόγους ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς διαβάσῃ». Τὴ Παναγία του... Ἐμῆς ἦρθαμε διὰ νὰ διασκεδάσωμεν. Πᾶμε νὰ φύγωμεν.

Αὗτοι εἶνε οἱ λόγοι τῶν Χριστιανῶν τοῦ Σωματείου τῶν Ἐπιπλοεργατῶν καὶ αἱ εὐχαριστικαὶ καὶ ἡ ἀκριβὴ πρὸς τὸν ἱερεὰ τὸν ὁποῖον ἐκάλεσαν μὲ ὑπομονὴν καὶ μὲ ἀπαίτησιν θεβλαίως ὅτι θὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, κατὰ τὴν παράκλησιν τῶν τειλοθεσῶν κατὰ τὴν εορτὴν τῆς Ἀναλήψεως, ἐν τῇ ἱερῇ κατὶ τοῦ Ἁγίου Ἀλαξίου. Πᾶν σφάλμα περιτεθεῖ, τὸ κοινὸν ἔχει τὸν κοινὸν νοῦν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν χαλκεύεται εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἀπλοϊκῶν ἐργατῶν μὲσα εἰς τὰ σωματεῖα ἵπου κατῶρ ὅσων καὶ ὑπεισήλθον οἱ πολυῶνομοι Μ π ο λ σ ε β ε τ κ ο κ αὶ Κομμουνιστὰι.

—ΟΜΙΛΗΤΩΝ ΦΛΥΑΡΙΑΙ

Ἄλλοτε πολλάκις, μάλιστα καὶ ἐσχάτως, ρήτορες τινες ἀπήγγειλαν λόγους ἐπικηδείους πνεύματος ἀντιχριστιανικοῦ, ἀπὸ δῆμιτος δὲ ἐκκλησιαστικοῦ.

Θρασεῖα ἢ ἐμπατισίς των καὶ ἀσεβεῖς οἱ λόγοι των πρὸς τὸ πληρῶμα τὸ χριστεπώνυμον.

Ἄντι ἀνκουσίσεως καὶ παρηγορίας πρὸς τὰς ἀμαρτωλάς καρδίας τῆς οἰκογενείας τῶν ἀειμνήστων

ἀκόμη περισσότερο ἢ ὀδύνην, τὸ ἀδύνητον τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας ἀνευ αὐτῆς. Καὶ μᾶς λέγει ἡ ἱστορία ὅτι οἱ ἴδιοι διώκται τῆς θρησκείας ἔτρεξαν νὰ ἐπαναφέρωσι ταύτην.

Σήμερον ὁ Μπολσεβικισμὸς ἤρρισε νὰ καταρθεῖ ἐν Ρωσίᾳ. Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ οὐ καταρθεῖ εἰς τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα τῶν Ρώσων, χάριν τοῦ ὁποῖου σήμερον ἀγωνίζονται οἱ εὐσεβεῖς Ρώσοι. Ἐν Ρωσίᾳ σήμερον ἔχομεν πόλεμον μᾶλλον θρησκευτικὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἐξέλθῃ βεβίως νικητρία ἢ θρησκεία διὰ νὰ καταδείξῃ πόσην μεγάλην δύναμιν ἔχει τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα.

(Ἀκολουθεῖ)

νεκρῶν, οἱ κλομισμένοι περὶ τὴν πίστιν καὶ ἀφυλόγητοι, οὗτοι χειροτόνηται δὲ ρήτορες οὗτοι, ἐμβόλου τὴν ἀπέλιπα ὀλίφιν καὶ ἐμπνέουν τὴν ψυχοκτόνον ἀπογοήτευσιν παρὰ τὸ πνεῦμα τὸ χριστιανικόν, τὸ πλῆρες παρηγορίας, ἐνθαρρύνσεως καὶ ἡρωϊσμοῦ καὶ εἰς τὰς πλέον τρικυμιάδας τοῦ βίου περιστάσεις.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τεθῇ κάποιος τραγικὸς εἰς τὰς γλυκαρίας τῶν τοιοῦτων ὁμιλητῶν;

—ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἀπῆλθεν εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν προσειλιῆς συνάδελφος καὶ φιλόστοργος οἰκογενειάρχης ὁ καλλιγητῆς Νικόλαος Παπακωνσταντίνου.

Αἱ ὕμναις ἀρχαί του περὶ τὴν Ἰησοῦσαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν πατρίδα, ὡς καὶ τὸ ζῶηρόν καὶ ἀδιδιωτόν ἐνδοκίμερον του διὰ τὴν διαπαιδαγωγίαν τῆς νεότητος, κατέστησαν πλέον αὐτὸν ἀληθινόν οὐκ ἴδιον εἰς τὴν σφαῖραν τὴν καλλιγητικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κύκλον πάντων τῶν γνωρισάντων αὐτόν.

Ἡ μόνη παρηγορία διὰ τὴν προσειλιῆ οἰκογένειά του ἂς εἶνε ἡ πρὸς τὸν Πατέρα τῶν οὐρανῶν ἐνθερμὸς πίστις αὐτῆς ἀρ' ἐνός, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ ζωὴ καὶ διαρκὴς ἀνάμνησις τῆς σοφίας καὶ ἐπιλόγιτικῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνδρός, τῆς διαδηλοῦσης τὸν χρηστὸν αὐτοῦ χαρακτήρα.

--Ο ΘΕΟΣ ΟΥ ΜΥΚΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

Ὁ Γεώργιος Βεζλέ πρόεδρος τοῦ ἐθνικοῦ ροῦς Ὑποῦ τοῦ Ἀσνόνου εἰς ἐν γαῖαν παρατεθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν του καὶ ἐπὶ τῇ ἐκκοιτωκατηρίδι τοῦ Χοῦζλε 1825—1925 ὁμιλεῖ χλευαστικῶς ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Βεζλέ ὠνόμαζεν αὐτὸν ἀπόστολον τοῦ ὀρθολογισμοῦ. Οὐδεμίαν εὐκαιρίαν δὲν ἄφρισε κατ' ἡν, προσεπάθει νὰ ὑδρῖξῃ καὶ νὰ εἰρωνεύεται τὴν Ἰησοῦσαν τοῦ Ναζωραίου.

Εἰς τὸ γέθμα αὐτὸ καὶ ἐν μέσῳ ζῶηρῶν χειροκροτημάτων, ἐμπαικτικῶς ἀνεψώνησε. **Σκουλ, Σκουλ τὴ με διώκεις;** Εἰς τὸ ἀκουσμα τῶν λέξεων τούτων, ὁ χορὸς τῶν συνδικτυμένων, ζῶηρότερον χειροκροτῶν εἰρωνεύετο. Ἄλλ' ὁ Βεζλέ ἐν τῇ μέσῳ τῆς ἐμπαικτικῆς ταύτης εἰς ὄρας τοῦ Χριστιανισμοῦ εὐωχίαι, πίπτει ἀπὸ τὸ κάθισμα του πρόσωπον καὶ μένει ἄπνοος, μεταστὰς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς συνάντησιν **ΕΚΕΙΝΟΥ** μὲ τὴν ὕδριν ἐναντίον αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα. Ὅποια δυστυχία! Ὅθ' ἔπρατε ὅμως ἀντὶ παντὸς ἄλλου λόγου, ἀπὸ ἐκείνου τοῦ ὀποῖου συνηθίζει ἡ ἀνθρώπινος ἀδυναμία νὰ ἀναγράφῃ ἐπάνω εἰς τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὸν τάφον τοῦ Γεωργίου Βεζλέ νὰ γραφῇ τὸ ἱστορικόν του τραγικὸν καὶ θλαστικὸν ἐν ταυτῇ θανάτου. Τοῦτο ὅχι ἔλθον θὰ εἰδοτακε ὅλους ἐκείνους οἵτινες μέσῳ εἰς τὴν ἐξευτελισμένην ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, εὐρίσκουσι δύναμιν νὰ ὑδρῖξουσι καὶ νὰ μυκτηρίζουσι τὸν Θεὸν χάριν παιδείας.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ἡμῶν εἰς τὰς Ἐπαρχίας εἶνε ὁ κ. Κων. Καραλής, ὁστις ἐνεργεῖ ἐγγράφως καὶ εἰσπράττει διὰ λογαριασμὸν τοῦ Περιωδικοῦ μας.